

Література:

1. Бохонкова Ю. О., Бочелюк В. Й. Психологія особистості на сучасному ринку праці : монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 380 с.
2. Горват О. Теоретичний аналіз проблеми агресивної поведінки у взаєминах особистості. *Вісник наукової думки студентів факультету суспільних наук Ужгородського національного університету*. Ужгород 2021, Випуск № 10. С. 20 - 22.
3. Івасюк Т., Єгорова І. В. Професійна деформація викладача ЗВО як психолого-педагогічна проблема. *Інформаційний бюлетень кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика*. Івано-Франківськ, 2021. № 36. С. 27-32.
4. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2012. 200 с.
5. Кононова М. Причини агресивної поведінки молоді в умовах сучасного міста. *Проблеми соціально-економічного розвитку регіону: матеріали конференції*. Красноармійськ: МАУП Красноармійського відділення, 2006. С. 64–66.
6. Кононова М. *Теоретико-методичні засади професійного зростання майбутніх вчителів-дефектологів*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка. 2019. 364 с.
7. Смазнова І. С. Агресія і толерантність: філософсько-правовий дискурс : монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 378 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРУДНОЩІВ АДАПТАЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Коробка С. Ю.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
korobkasonka@gmail.com*

Актуальність проблеми. Вивчення проблем шкільної дезадаптації здійснюється психологами, педагогами, дитячими психіатрами, фізіологами та іншими фахівцями. До числа факторів, що зумовлюють шкільну дезадаптацію, відносять біологічні, особистісно-психологічні, онтогенетичні, середовищі, педагогічні та інші. Зусилля фахівців спрямовані на розкриття природи феномену шкільної дезадаптації, умов виникнення способів виявлення.

Найбільше досліджень шкільної дезадаптації належить до початкового періоду навчання, коли життя дитини зазнає значної ломки. Одні діти легко входять у шкільну дійсність, інші страждають на проблеми або у навчанні, або у спілкуванні. Деякі учні адаптуються до школи за рахунок високих психологічних витрат – підвищеної тривожності, конфліктної самооцінки, психосоматичних захворювань, погіршення самопочуття. Адже в молодшому шкільному віці закладається фундамент подальшого навчання дитини – благополучного та успішного, або, навпаки, важкого та неуспішного. Таким

чином, проблема адаптації першокласників до шкільного життя є актуальною та вимагає вирішення.

Мета роботи – теоретично вивчити та емпірично дослідити труднощі адаптованості першокласників.

Методика та організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі виконання роботи застосовувалися теоретичні методи (аналіз, синтез, порівняння, систематизація), методи емпіричного дослідження (тестування, опитування): методика «Експертна оцінка адаптованості дитини до школи» (за В. Чирковим, О. Соколовою, О. Сорокіною); «Картка адаптації першокласника» (за описом Лескової-Савицької А.А.); методика «Символічні завдання на виявлення соціального Я». Емпіричною базою дослідження виступала вибірка, до якої увійшли 114 досліджуваних: 56 молодших школярів (30 дівчат та 26 хлопців), які навчаються у ЗСО №11, 56 батьків та 2 педагоги.

Результати дослідження. За результатами проведеного емпіричного дослідження можна стверджувати наступне. Більшість молодших школярів (51%) не адаптовані до навчання у школі. Їм складно виконувати навчальні завдання на належному рівні, що провокує у них прояви негативних переживань.

При цьому, 27% молодших школярів мають середній рівень адаптованості. Вони переважно позитивно відчують себе у школі, мають прагнення її відвідувати, але у деяких ситуаціях відчують труднощі, пов'язані з різними сферами шкільного життя – складністю виконання навчальних завдань, дотримання режиму та правил організації шкільного життя. Також, 22% дітей мають високий рівень адаптованості до навчання у школі, із задоволенням її відвідують, із завданнями вправляються добре.

Для переважної більшості молодших школярів (63%) властивий низький рівень ефективності навчальної діяльності. Їм складно виконувати навчальні завдання, що відображає низький рівень інструментальної готовності до навчання у школі та не сформованість навчальних умінь. Для 24% та 13% досліджуваних дітей властивий відповідно середній та високий рівень ефективності навчальної діяльності. Такі діти більш успішно справляються із навчальними завданнями, активно поведуть себе на заняттях, прагнуть відповідати та розвиватися, мають виражену пізнавальну мотивацію.

Для 55% молодших школярів властивий низький рівень засвоєння норм поведінки у школі, що відображає їх психологічну неготовність до навчання у школі, а особливо – не сформованість особистісного новоутворення – внутрішньої позиції школяра та довільності дій. Такі діти часто порушують дисципліну, відволікаються на уроках, можуть запізнюватися на уроки та не виконувати обов'язки, що на них покладені (прибирання тощо). При цьому, 47% досліджуваних мають позитивні стосунки з однокласниками, їм цікаво проводити час разом. Також встановлено, що 47% дітей мають високий рівень емоційного благополуччя під час навчання у школі. Відвідування школи супроводжується позитивними емоціями, процес навчання для них приємний і цікавий, вони охоче йдуть до школи. Натомість, 42% досліджуваних дітей характеризуються вираженим емоційним дискомфортом у школі. Відвідування

школи провокує у них негативні емоційні переживання, виконання навчальних завдань та стосунки з однокласниками і вчителем для них неприємні.

Більшість батьків (66%) відмітила, що для дітей властивий високий рівень докладання зусиль для виконання навчальних завдань. Діти переважно напружуються та витрачають багато часу для підготовки до уроків. Оптимальний рівень зусиль для виконання шкільних завдань властивий 34% дітей. Вони витрачають не багато часу на підготовку до уроків, завдання для них посилені, що відображає високий рівень їх інструментальної готовності до навчання та сформованість навчальних умінь. Також, переважна більшість дітей (59%) не здатні самостійно виконувати навчальні завдання вдома. Виражена самостійність у виконанні домашніх завдань властива лише для 10% досліджуваних школярів. 42% дітей, на думку батьків, добре адаптовані до школи, спроможні ефективно навчатися та характеризуються позитивним налаштуванням до навчання у школі.

Для переважної більшості дітей властива виражена фізіологічна дезадаптація до навчання у школі. Тобто, дітям складно адаптуватися до режиму навчання, вони відчують втому та потребують відпочинку, їх анатоמו-фізіологічні властивості не сформовані на достатньому рівні.

Для більшості молодших школярів властива занижена самооцінка; школярі переважно недооцінюють свої якості і можливості, своє власне «Я». Вважають себе менш значущими особистостями порівняно з іншими. Це, в свою чергу, виступає вагомим показником їх соціальної дезадаптованості.

Дітям властива слабо виражена соціальна сила. Тобто, молодші школярі досліджуваної вибірки схильні підпорядковуватися оточуючим, особливо людям, які для них мають авторитет. Також, 36% молодших школярів мають низько розвинуту індивідуальність, не вбачають подібності у своїх якостях та якостях оточуючих людей, а виражене почуття власної подібності з соціальним оточенням властиво 31% досліджуваних. Для більшості досліджуваних властива виражена соціальна зацікавленість. Вони сприймають себе членами шкільного колективу та орієнтовані на встановлення контактів з однолітками. При цьому, для 61% досліджуваних властива невиражена ідентифікація, включення у соціальну спільність з іншими людьми. Також дітям із досліджуваної вибірки властива виражена егоцентричність, сприйняття себе центром соціальних стосунків.

Для оптимізації адаптованості молодших школярів використовуються тренінгові заняття, які можуть бути спрямовані на оптимізацію соціально-психологічної адаптованості, розвиток комунікативних умінь, покращення самооцінки та самоствалення дітей, врегулювання їх емоційного ставлення до навчання. Здійснення тренінгової роботи підпорядковується сформульованим у психологічній науці принципам та реалізується у ряді етапів.

Висновки. Таким чином визначено, що молодші школярі переважно характеризуються проблемами в адаптації до навчання у школі, які пов'язані з низькою фізіологічною готовністю до навчання, не сформованістю навчальних умінь, неадекватністю самооцінювання, егоцентричністю та труднощами у засвоєнні норм шкільної поведінки.

Література:

1. Гільбух Ю.З. Готовність дитини до школи. К.: Главник, 2004. 318 с.
2. Лескова-Савицкая А.А. Проблема адаптации первокласников к школе: методические рекомендации для школьных психологов. Одесса, 2001. 60 с.
3. Шкільна адаптація та психологічний вік. *Початкова школа*. Науково-методичний журнал. №1 (91) січень. 2002. С. 5-10.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ЮНАКІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ

Косенко Ю. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
kosenkojulia5@gmail.com*

Актуальність проблеми. У сучасному суспільстві зростає попит на творчий потенціал людини, її здатність до самоорганізації, творчого самовираження. На сьогодні актуальним завданням системи освіти є створення умов для розвитку творчої особистості дитини, зокрема юнака. Водночас необхідно враховувати специфіку навчання та виховання творчої особистості, що пов'язано з психологічними особливостями, зумовленими розвитком креативності. Проблемам творчості, визначенню поняття «творча особистість» і обґрунтуванню її розвитку у філософській, педагогічній та психологічній літературі присвячено праці І.М. Білої [1], Л.С. Виготського, В.О. Моляко, В.В. Рибалки, І.Г. Тітова [2]. Актуальними у межах проблеми є підходи до інтерпретації поняття «креативності» Дж. Гілфорда, С. Медніка, П. Торренса.

Із особливостями творчої діяльності пов'язане і питання мотивації активності людини. Дослідники виокремлювали групи мотивів і описували їхні властивості, які можна усвідомлено використовувати в управлінні власною активністю і творчою діяльністю. Разом з тим, значна частина досліджень з проблеми впливу мотивів на творчість виконані в загальнопсихологічному аспекті [3]. Стосовно юнацького віку ця проблема залишилась поза увагою дослідників, хоча саме в цьому віці відбувається активне формування інтелекту і особистості загалом, узагальнюється система життєвих планів.

Зокрема, недостатньо розроблені питання, що стосуються динаміки творчого мислення залежно від специфіки домінуючих мотивів, диференційованого аналізу структурних компонентів творчого мислення (вербального і невербального), на які мотивація впливає більшою мірою, визначення груп мотивів, що мають різний вплив на зміну рівня творчого мислення та його окремих показників, вияву можливостей цілеспрямованого розвитку творчого мислення юнаків за допомогою перетворення їх мотиваційної сфери.

Мета роботи – проаналізувати особливості творчого мислення юнаків із різним рівнем мотивації досягнення.